

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 147. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359398784/facsimile.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

som den italienske Prosa lægger paa Formen og den hele retoriske Prang. Dels elsker man overhovedet Formen i Syden, dels var det naturligt, at da man levede under et gejstligt Styre, som forbød enhver alvorlig Behandling af noget Æmne, da man altsaa var vis paa ikke at kunne opnaa nogen Indflydelse paa Tingenes Gang igennem sine Skrifter, saa skrev man for at vise sin Færdighed i at skrive, for at glimre med sin smukke Sætningsbygning, og Vejen blev Maalet.

Det andet Punkt, hvorover Oswald stødtes, var Michelangelo's Fremstilling af Guddommen og Profeterne i det sixtinske Kapel.

Han finder ikke i Jahve's mægtige Mandsskikkelse den usynlige, rent aandelige Magt, til hvilken den nordiske Protestantisme har forvandet de gamle Asiaters lidenskabelige Nationalgud, og hvor findes vel i alle disse stolte Mands- og Kvindeskikkelser, hvormed Michelangelo har fyldt Loftet i sin «prometheusagtige» Lyst til at forme Mennesker, hvor findes i disse trodsige, begejstrede, fortvivlede og kæmpende Skikkelser den Ydmyghed, det Sagmod, han ventede at træffe! Corinna giver her sine Landsmænd en Lære, der saamange Aar efter kan gøres nødig ogsaa udenfor Frankrig, især udenfor Frankrig, især i Lande som vort, i hvilket der er ført saamegen uforstandig Tale om kristelig Kunst og kristelig Æstetik.

Det lidenskabelige og voldsomme Angreb, som af S. Kierkegaard i hans sidste Livsafsnit blev gjort paa den saakaldte kristelige Kunst, var naturligt for en Mand, der, som Kierkegaard, var blottet for al kunstnerisk Dannelse; han underskyder bestandig Renæssancetidens Malere sin protestantiske, ja sin personlige Opfattelse af Religionen og forarges saa over, at de med denne Opfattelse i Baggrunden af deres Bevidsthed kan male som de gør. Oswald bærer sig ad som han. Han véd ikke, at Renæssancetidens Malere staar i et andet Forhold til deres Æmner end vore Dages, at medens vor Tids Maler søger at trænge ind i sit Æmne og studerer det som Oldforsker, Folkeskildrer eller Sjælekyndig, tog Maleren fra Renæssancetiden sit Æmne som det forelaa og gjorde ud af det, hvad han havde Lyst til, det vil sige: hvad der stemmede med hans personlige Ejendommelighed. Heri ligger Forklaringen af, hvad der hos de gamle Mestere undrer og støder den nordiske Beskuer saa stærkt. Thi ganske som et lille Indbegreb af Æmner hentede fra Iliaden og Odysseen forsynede hele den græske Billedhuggerkunst, Malerkunst

og teatraliske Kunst med deres Genstande (det er altid den samme Historie om Helena og Paris, om Atræus og Thyestes eller om Ifigenia og Orestes), saaledes er det ogsaa en Snes af det gamle og ny Testamente uddragne Æmner (Syndefaldet, Loth og hans Døtre, Kristi Fødsel, Flugten til Ægypten, Lidelseshistorien), som igennem trehundrede Aar sætter alle Itallens Mejsler og Pensler i Bevægelse. Kun disse Æmner bestilles, kun i disse Æmner er længe Studiet af det Nøgne tilladt. Og medens nu Udviklingen foregaar, forbliver Æmnerne de samme. Den gamle Tids fromme og naive Tro afløses af Renæssancetidens begejstrede Humanisme og frodigt opblomstrende Hedenskab; men endnu bestandig er det Madonna og Magdalena, som man maler, kun med den Forskel, at den byzantinske Kunsts stive Himmeldronning forvandles til en forskønnet Bondepige fra Albano, eller at Andrea del Verrocchio's rædselsfuldt udsæredede og angergivne Synderinde forvandles til Correggios yppige, sanselige Magdalena; endnu bestandig maler man Apostle og Martyrer, kun at de gamle Tidens korsfæstede og stenede Helgener, der var anlagte paa at vække Medlidenhed og Andagt, forvandles til Figurer som San Sebastian hos Tizian eller Guido Reni, den smukke, af Sundhed og Skønhed straalende Page eller Cicisbeo, hvis blændende Hudfarve yderligere fremhæves ved et Par Blodsdråber, der drypper ned fra en mellem Ribbenene pynteligt anbragt Pilespids.

Oswald maa da af Corinna lære at beundre det Frisind hos den italienske Katolicisme, der under Renæssancen tillod enhver Kunstneraand at udfolde sig i hele dens selvstændige Oprindelighed, selv om Kunstneren kun brugte de kristelige eller jødiske Æmner som Former eller som Paaskud til at fremstille sit eget personlige Menneskeideal. Og saaledes kommer vi da til det tredje Punkt, som stødte Oswald, da han saa Antonio Filaretos Reliefer paa Peterskirkens Døre, til Forargelsen over den italienske Katolicismes Sammenblanding af Kristeligt og Hedensk. Dette Træk er gennemgaaende. Overalt er det hedenske Materiale benyttet og beholdt. De gamle Basiliker og Kirker er byggede af lutter antike Tempelsøjler; et simpelt Kors kristner overfladisk Obeliskerne, Colosseum og det Indre af Pantheon. Menander's og Posidippos's genfundne Statuer tilbedes Middelalderen igennem som Helgene.

Corinna viser Oswald, at det er dette ofte barnlige, men altid fordomsfri Forhold til det Hedenske og det Humane, som Katoli-